

Samen Flevoland

**CDA Flevoland
CDA Zuiderzeeland**

**Verkiezingsprogramma
2019 - 2023**

INHOUDSOPGAVE

Inleiding

A: Waar staat het CDA voor?

B: De 8 CDA-kernopgaven

- 1: Energie & klimaat
- 2: Veilig Water
- 3: Regionale economie, landbouw & visserij
- 4: Ruimte & Natuur
- 5: Krachtige samenleving
- 6: Mobiliteit & infrastructuur
- 7: Culturele infrastructuur
- 8: Bestuur & financiën

INLEIDING

Voor u ligt het CDA-programma voor de periode 2019-2023. Voor het eerst is het een gecombineerd programma voor Provinciale Staten en Waterschap Zuiderzeeland. Niet alleen uit praktisch oogpunt – de verkiezingen vinden immers gelijktijdig plaats – of omdat het grondgebied van de provincie nagenoeg samenvalt met het beheergebied van het waterschap¹. Er is steeds meer overlap tussen de uitvoer van thema's als bodem, water of duurzaamheid; thema's die vragen om een integrale aanpak. Een gezamenlijk verkiezingsprogramma is een goed signaal dat we graag de krachten willen bundelen, maar wel als twee onafhankelijke overheden.

Dit doen we vanuit de centrale kernwaarden die voor het CDA essentieel zijn:

- gespreide verantwoordelijkheid;
- gerechtigheid;
- solidariteit;
- rentmeesterschap

Deze christendemocratische kernwaarden zijn springlevend. We staan voor onze kernwaarden; we geloven erin en daarmee gaan we koersvast de toekomst in. Wij mogen niet vergeten wat deze waarden inhouden en hoe belangrijk ze zijn voor het welzijn, de welvaart en de veiligheid in ons land.

Bij het schrijven van dit programma hebben we gekeken naar de verschillende beleidsterreinen waarop de provincie en het waterschap actief zijn, en waar het CDA een duidelijke mening over (en toekomstvisie op) heeft. We staan voor een provincie en waterschap die als twee overheden daadwerkelijk aanpakken, investeren en samenwerken met als doel een verdere ontwikkeling van het hele gebied.

Leo Caniels

Voorzitter CDA Flevoland

¹ De Blokzijler Buitenlanden (gemeente Steenwijkerland in de provincie Overijssel) en de woonwijk Lemstervaart (in Lemmer [gem. De Fryske Marren], provincie Fryslan) horen buiten de provincie Flevoland ook tot het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland

A: Waar staat het CDA voor?

Het CDA gelooft in de kracht van de samenleving. De gemeenschap waarin mensen samen leven, of dat nu in een dorp, een wijk, een stad of op het platteland is. In die samenleving staan mensen centraal – betrokken inwoners die samen willen werken en bouwen aan die gemeenschap.

Het CDA is een open volkspartij op christendemocratische grondslag, waarin de gemeenschap centraal staat. Daarom voelen mensen met verschillende achtergronden zich thuis bij het CDA. Mensen die vanuit hun eigen bijzondere overtuiging betrokken zijn bij de samenleving en daar wat voor willen betekenen.

Om dat te bereiken is wel iets nodig. Een gezamenlijk besef van waarden en normen, van rechten en plichten. Er ontstaat dan solidariteit en er is ruimte voor verschil in opvattingen, ambities en vaardigheden. Voor een sterke samenleving zijn de juiste verhoudingen tussen samenleving, markt en overheid nodig.

Gedeelde waarden en tradities zijn volgens het CDA essentieel voor de identiteit van onze samenleving. Daarom willen we onze waarden en tradities beschermen en doorgeven aan volgende generaties. Het CDA staat voor de traditie van gerechtigheid, tolerantie en verantwoordelijkheid, en voor het Joods-Christelijke gedachtengoed dat onze samenleving grotendeels heeft gevormd.

Als geen andere regio in Nederland weten we in Flevoland wat het is om een gemeenschap van nul af aan op te moeten bouwen, met mensen uit alle windstreken. Er ontstonden dorpen en steden, elk met hun eigen achtergrond en identiteit. De typische pioniersstemming is na enkele decennia echter aangekomen op een kantelpunt: de ontwikkelingen in de (inmiddels) traditionele gemeenschappen staan niet stil, er is behoefte aan nieuwe ontwikkelingen. Er moet ruimte zijn voor een solide en duurzame toekomst die kan voortbouwen op het fundament van Flevoland. Het CDA wil die ruimte volop bieden, zoals uit dit verkiezingsprogramma blijkt.

We willen dat doen op basis van de volgende uitgangspunten:

1. betrokkenheid;
2. duurzaamheid;
3. innovatie.

1.1 Betrokkenheid

Betrokkenheid is een kernbegrip voor het CDA: het omzien naar elkaar, met elkaar optrekken. Het gaat om betrokkenheid van inwoners bij hun omgeving, van ouders bij het onderwijs van hun kinderen, bij een sport- of toneelvereniging, betrokkenheid van werknemers en werkgevers bij hun bedrijf om een product van waarde en kwaliteit te leveren.

Waar veranderingen aan de orde zijn verwachten we dat een overheid zorgvuldig omgaat met haar inwoners. Iedereen in Flevoland moet tot zijn recht komen op het gebied van werk, opleiding, ambitie en ontplooiing. Voor kwetsbare mensen moeten er voldoende voorzieningen zijn.

Inwoners, bedrijven en organisaties die met eigen initiatieven komen moeten ruimte krijgen. Ook dát is een vorm van betrokkenheid! Het CDA is dan ook warm voorstander van deze aanpak; op deze manier leggen we nieuwe betrokkenheid en verbindingen tussen de overheid, inwoners en bedrijven. Dit betekent dat van de overheid een “ja, mits”-houding wordt gevraagd in plaats van de klassieke “nee, tenzij”.

Een voorbeeld hebben we in Flevoland al gezien door middel van het programma Nieuwe Natuur en de nieuwe invulling van de Knardijk. Inwoners en bedrijven zijn uitgenodigd om ideeën aan te leveren. Er zijn enkele tientallen bruikbare voorstellen ingeleverd door inwoners, bedrijven en organisaties uit het hele grondgebied. Inmiddels is ook een aantal gerealiseerd.

Ook bij andere maatschappelijke opgaven benadrukt het CDA het belang van een grote betrokkenheid van alle belanghebbende partijen.

1.2. Duurzaamheid

Voor het CDA is duurzaamheid essentieel voor toekomstige ontwikkelingen. Dit thema staat niet voor niets hoog op de maatschappelijke agenda voor de komende jaren. Dan gaat het niet alleen om duurzame energie, maar ook om klimaat, de wateropgave en circulaire economie. Verderop in dit verkiezingsprogramma worden deze opdrachten verder uitgewerkt.

Duurzaamheid is een kans. Het betekent bijvoorbeeld een besparing van CO₂-uitstoot en een bijdrage aan het behalen van de nationale duurzaamheidsnormen. Ook kan het bijdragen aan vitale dorpen en steden door aan te sluiten bij de burgerinitiatieven die ontstaan. Meer eigenaarschap bij inwoners; een echt CDA-uitgangspunt.

Flevoland biedt letterlijk de ruimte voor duurzame ontwikkelingen met het oog op fysieke, sociale en economische aspecten. Tegelijkertijd vinden we dat iedereen moet kunnen meehelpen en profiteren van duurzame ontwikkelingen.

1.3 Innovatie

In een samenleving die vergrijsst, waarin de beroepsbevolking steeds minder snel toeneemt, moet vooruitgang in steeds hogere mate komen van dingen “slimmer doen”: innovatie. Op zoek naar nieuwe oplossingen, efficiëntere werkwijzen, verduurzaming of betere technieken. Om hier een succes van te maken, is een goede samenwerking tussen (en gezamenlijke investering door) overheid, onderwijs en bedrijfsleven noodzakelijk. In Flevoland zien we dat de voorwaarden daarvoor steeds beter worden. Als het gaat om nieuwe technieken in de landbouw of de verduurzaming van het waterbeheer zijn we koplopers.

Sterker nog, innovatie zit in ons DNA. Dat begon al met de aanleg van de polders. Wij vinden dan ook dat innovatie op welk gebied dan ook – voedsel(veiligheid), ‘smart mobility’, waterzuivering – ruim baan moet krijgen.

Een mooi voorbeeld is het succes van agrarisch kenniscentrum Agrofood en Ondernemen in Dronten. Hier wordt intensief samengewerkt tussen de Aeres Hogeschool, LEI Wageningen UR, PPO Wageningen UR en LTO- Noord (onderzoek, onderwijs en bedrijfsleven).

Zo is er op de campus van Aeres Hogeschool sinds enkele jaren een Green Lab gevestigd, mede mogelijk gemaakt door financiering vanuit de provincie: een broedplaats voor innovaties en ondernemerschap in de agribusiness. Samen met professionals en (student-)ondernemers worden nieuwe concepten ontwikkeld op gebied van agrifoodbusiness en biobased economy.

Een nieuwe invulling van de klassieke pioniersgeest die Flevoland heeft gemaakt tot wat het nu is.

B: De CDA-opgaven voor 2019-2023

Als fractie in Provinciale Staten of het waterschap word je geacht over veel zaken een mening te hebben en besluiten te kunnen nemen. In dit verkiezingsprogramma concentreren we ons op wat wij onze kernopgaven voor de periode 2019-2023 noemen: thema's die wij belangrijk vinden en waarin wij een typisch CDA-geluid kunnen laten horen.

Deze opgaven zijn dynamisch; ze veranderen omdat Flevoland verandert. Er is (en wordt) veel geïnvesteerd in infrastructuur, economie (bijvoorbeeld Lelystad Airport, Flevokust), water en de omgeving. Veranderingen die nog jarenlang hun weerslag hebben op de verdere ontwikkeling van Flevoland. Daarvoor is het vermogen om ver vooruit te kunnen kijken noodzakelijk. Flevolandse kunnen dat.

De rol van de provincie en het waterschap is, onder invloed van maatschappelijke veranderingen door de jaren heen, gewijzigd. In het huidig profiel heeft de provincie voornamelijk een "regierol" in het fysieke domein. Het waterschap kenmerkt zich steeds meer als "watermanager".

Voor het CDA zijn daarom de kernopgaven:

1: Energie & klimaat	5: Krachtige samenleving
2: Veilig Water	6: Mobiliteit & infrastructuur
3: Regionale economie, landbouw & visserij	7: Culturele infrastructuur
4: Ruimte & Natuur	8: Bestuur & financiën

Het CDA is van mening dat voor beide besturen geldt dat de kernopgaven het uitgangspunt vormen binnen het principe van een "open huishouding", dat wil zeggen dat het bestuur zaken mag oppakken die het voor de inwoners van het gebied nodig acht. Dit kan ook breder getrokken worden, bijvoorbeeld het overbrengen van kennis over waterzuivering en -veiligheid in ontwikkelingslanden vanuit het waterschap.

De acht kernopgaven worden in de volgende hoofdstukken verder uitgewerkt.

1: Energie en Klimaat

Vergeleken met een aantal jaren geleden bevinden de ontwikkelingen op het gebied van energie en klimaat zich in een stroomversnelling. Denk maar aan thema's als aardgasloos bouwen, de nieuwe klimaatwet, de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs en allerlei nieuwe innovaties. Het zijn vrijwel allemaal ontwikkelingen die meer dan ooit het dagelijkse leven van inwoners, bedrijven en organisaties direct (gaan) beïnvloeden.

Welke gevolgen hebben al die ingrijpende veranderingen? Wat gaat het allemaal kosten? Dat vragen veel inwoners en bedrijven zich af. Door middel van subsidies kunnen veel kosten voor particulieren en bedrijven worden ondervangen. Het CDA blijft provinciale subsidieregelingen steunen.

We merken overigens nu al direct de gevolgen van klimaatverandering, met langere periodes in voorjaar en zomer van hitte en droogte, afgewisseld door hevige piekbuien. Een gedegen samenwerking tussen provincie, waterschap en gemeenten is hierbij onontbeerlijk.

Flevoland doet volop mee in de vergroening van onze energiebronnen naar wind en zon. We zien dat ook als een belangrijke stap naar een meer duurzame leefomgeving. Het rentmeesterschap in de praktijk gebracht. Windenergie is een van de bekendste vormen van duurzame energie in ons gebied. Er zijn nog meer soorten: zonne-, bio- en bodemenergie. De groei van groene energie biedt kansen voor de economie en werkgelegenheid.

Energieopgave

De opgave voor duurzame energie in Flevoland is verwoord in de in 2017 vastgestelde Omgevingsvisie Flevoland Straks. Daarin wordt uitgegaan van drie thema's:

- Energieneutrale steden en dorpen (*i.s.m. gemeenten streven naar energieneutraliteit in woningen en bedrijven*)
- Ruimte voor energie (*ruimte creëren voor wind-, geo- en zonne-energie in de vorm van windmolens, geothermische installaties en zonneparken*)
- Het goede voorbeeld (*als provincie en waterschap zelf het goede voorbeeld geven, door b.v. energieneutrale gebouwen*)

Het CDA steunt deze lijn. Dat geldt ook voor beleid dat al is ingezet, bijvoorbeeld de Regioplannen Wind. We staan achter het principe van 'saneren en opschalen' (minder molens met meer vermogen).

Het waterschap ligt als grootverbruiker goed 'op stoom' met de ambitie in 2035 een energieneutraal waterschap. Deze doelstelling wordt met de huidige inzet al voor 2025 gehaald.

Voor zonne-energie is in 2018 de Structuurvisie Zon vastgesteld, een beleidskader voor hoe en waar zonne-energie in onze provincie kan worden opgewekt. Het CDA vindt dat er voor de grootschalige plaatsing van zonnepanelen op grond een goed afwegingskader moet komen: een "zonneladder". In

een zonneladder worden ruimtelijke, economische en duurzaamheidsbelangen afgewogen, waarbij het de voorkeur heeft om zonnepanelen in eerste instantie op “niet-courante” grond te plaatsen (bijvoorbeeld rond windmolens) en pas als laatste op goede agrarische gronden. Bij een gevoelig onderwerp als dit is een stevige, betrouwbare overheid nodig die in dit beleid zorgvuldig kan sturen.

Voor geothermie (aardwarmte) is al een aantal initiatieven actief. Wij steunen deze initiatieven en realiseren ons tegelijkertijd dat zorgvuldige communicatie en informatie een “must” is. Ook hier geldt dat een stevige betrouwbare overheid nodig is. Innovaties en Initiatieven rondom de waterstofeconomie zullen we nadrukkelijk ondersteunen. Al met al ligt er een flinke opgave, maar het CDA heeft er vertrouwen in dat het gaat lukken.

Deon

Deon is de Flevolandse ontwikkelingsmaatschappij die geld beschikbaar stelt (in de vorm van leningen) voor ‘kansrijke projecten’ op het gebied van duurzame energie. Zo zijn er de afgelopen jaren projecten op het gebied van zonne-energie mede-gefinancierd, waardoor er heel wat Flevolandse bedrijfsdaken inmiddels vol liggen met zonnepanelen. We kunnen stellen dat Deon inmiddels de meeste van haar doelstellingen (CO₂- besparingen, uitgeven van leningen, deelname in projecten) heeft bereikt. Zij maakt de zo belangrijke verbinding tussen economie en duurzaamheid.

Het CDA is er voorstander van dat DEON meer gaat samenwerken met de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij om meer slagkracht te ontwikkelen om de impact te vergroten op economisch en duurzaamheidsterrein.

Participatie

Om de energietransitie “te laten landen” bij inwoners, bedrijven en organisaties, is het noodzakelijk dat zij weten dat ze het niet alleen hoeven te doen. De mogelijkheden voor participatie zijn hierin van het grootste belang. Provincie, waterschap en gemeenten hebben elk hun eigen rol daarin. Waar mogelijk moeten we ervoor zorgen dat burger- of kleinschalige initiatieven (bijvoorbeeld in de vorm van lokale corporaties) kunnen aansluiten bij andere initiatieven. De partners die in 2018 de Flevolandse Energieagenda hebben ondertekend (o.a. de gemeenten, waterschap en woningbouwcorporaties) spelen daarin een belangrijke rol. Ook Deon kan zo’n verbindende rol spelen, ook als het gaat om (co-) financiering.

Kortom, de grootste opgave voor de gezamenlijke overheden is verbinden, versterken en opschalen.

Schaliegas

Hoewel de ontwikkelingen op het gebied van schaliegas de laatste jaren tot stilstand lijken te zijn gekomen, blijft het CDA tegen het winnen van schaliegas in onze provincie. We zijn ook tegen proefboringen. De milieurisico’s, denk bijvoorbeeld aan de risico’s voor schoon drinkwater, de overlast voor de omgeving, het gebrek aan baten voor Flevoland en het gebrek aan duurzaamheid zijn voor ons de belangrijkste argumenten om hier tegen te zijn en blijven.

De speerpunten van het CDA voor (duurzame) energie

- Het CDA zet de komende jaren in op zon, wind, aardwarmte en andere vormen van alternatieve energie;
- Het CDA is voorstander van het ontwikkelen van een "zonneladder" als het gaat om grootschalige zonneparken;
- Het CDA bevordert burgerinitiatieven voor duurzame energie via gemeenten en Deon;
- Het CDA vindt dat iedereen moet kunnen meehelpen en meeprofiteren van de energietransitie;
- Het CDA is tegen de winning van schaliegas in de provincie Flevoland, ook tegen proefboringen;
- Het CDA is voor het gebruik van restproducten en restwarmte die vrijkomen bij activiteiten van het waterschap;
- Het CDA is voorstander om met DEON meer slagkracht te ontwikkelen om de impact te vergroten op economisch en duurzaamheidsterrein
- Het CDA wil onderzoek naar nieuwe energiebronnen, zoals waterstof, bevorderen
- De provincie bevordert de Europese '2020-strategie' actief
- We stimuleren initiatieven als www.klimaatplein.nl.

VOORBEELD:

Verwarming zwembad in Urk. Het water in het zwembad't Bun op Urk wordt niet verwarmd door gas, maar met behulp van afvalwater uit het riool. Deze manier van duurzaam verwarmen is niet eerder gebruikt voor zwembaden. Bij de aanpak, riothermie genoemd, wordt warmte uit het rioolwater teruggewonnen. Door langs een persleiding schoon water te laten stromen, warmt dat water een paar graden op. Vervolgens wordt dit schone water verder opgewarmd.

2: Veilig water

Het Waterschap Zuiderzeeland is verantwoordelijk voor het regionale waterbeheer in onze provincie. Een niet onbelangrijke taak in onze grotendeels onder zeeniveau gelegen polder. Daarbij gaat het om drie wettelijke kerntaken: de zorg voor veilige waterkeringen, het voorzien in voldoende water en het zorgen voor schoon water. Dit doet het waterschap op een zo duurzaam mogelijke manier. Het waterschap maakt zelfstandig beleid dat door het eigen gekozen bestuur wordt vastgesteld.

Het CDA streeft naar duurzaam waterbeheer en ecologisch gezond water. Dit betekent meer aandacht voor variatie in flora en fauna in de waterberging en minder overlast voor trekvisser van obstakels zoals stuwen en gemalen, door aanleg van vispassages. Maar ook samen met betrokkenen zorgen dat er geen ongewenste stoffen, zoals gewasbeschermingsmiddelen, plastics en medicijnresten in het oppervlaktewater komen.

Nieuwe ontwikkelingen als Oosterwold en Flevokust vragen om nieuwe, andere vormen van samenwerking tussen waterschap, provincie, gemeenten en andere partijen. Het waterschap werkt nauw samen met gemeenten als het gaat om afstemming tussen de riolerings- en zuiveringstaak. Voor een duurzame en klimaatbestendige toekomst kunnen ruimte en water niet zonder elkaar. Denk aan dijkversterkingsprojecten - zoals bij Flevokust en de maritieme servicehaven Urk - en wateropvang in dorpen en steden. Vooral als het gaat om de zorg voor voldoende water (niet te veel en niet te weinig) liggen er zowel op het platteland als in de stad uitdagingen om als Flevolandse overheden gezamenlijk op te trekken om onze provincie klimaat- en toekomstbestendig te maken.

Bodemdaling

In grote delen van Flevoland daalt de bodem. Door inklinken van de veenlaag in de bodem treden processen op die voor deze bodemdaling zorgen. Dit geldt voor zowel het landelijk als stedelijk gebied. Inmiddels maakt deze problematiek ook onderdeel uit van het Deltaprogramma 2019. Van belang is daarom dat Rijk, provincie, waterschap, gemeenten en betrokken agrariërs de komende jaren met elkaar op zoek gaan naar passende maatregelen.

Het bevorderen van duurzaam onderhoud van de oevers, maar ook het voorkomen van emissies naar het oppervlaktewater, is een belangrijk punt van overleg met gemeenten en agrariërs.

Bewustzijn

Uit onderzoek blijkt dat Nederlanders zich weinig bewust zijn van de inspanningen die de overheid pleegt om hen te beschermen tegen overstromingen. In Flevoland staat na economie en duurzaamheid de veiligheid van de dijken in de top drie van het prioriteitenlijstje van de burger. Daarom vindt het CDA investeren in een blijvende goede voorlichting- en communicatiecampagne over dit thema van groot belang. Daarnaast is het van belang inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties uit te nodigen om te participeren in diverse projecten. Dit vergroot de betrokkenheid en het gevoel van 'eigenaarschap'.

Waterschap Zuiderzeeland slaat graag de handen ineen met de provincie, gemeenten, bedrijven en inwoners om Flevoland ook in de toekomst duurzaam, veilig en schoon te houden.

De speerpunten voor Water:

- Het CDA vindt de veiligheid van de waterkeringen van het grootste belang.
- Het CDA vindt schoon water van levensbelang.
- Het CDA vindt voldoende water niet meer dan normaal².
- Het CDA vindt dat er mee aandacht voor bodemdaling moet zijn.
- Het CDA staat voor betaalbaarheid van waterschapstaken.
- Het CDA vindt dat er calamiteitenprogramma's en –scenario's moeten zijn voor wateroverlast en dat deze regelmatig worden geoefend.
- Het CDA vindt samenwerking tussen de lokale overheden van groot belang om wateroverlast als gevolg van klimaatverandering in steden en dorpen tegen te gaan.
- Het CDA vindt dat kennis en expertise ook met andere landen moet worden gedeeld om het waterbeheer aldaar op orde te krijgen.

² Het enige waterschap in Nederland dat geen beregeningsverbod hoefde af te kondigen in de droge zomer van 2018.

3: Economie, Landbouw & Visserij

De Flevolandse economie groeit gestaag en zelfs bovengemiddeld. Zij wordt sterk gedragen door onze ondernemers in het midden-en kleinbedrijf. Flevoland is bij uitstek een mkb-provincie, met een grote mate aan diversiteit. Veel bedrijven zijn tweede of derde generatie familiebedrijven waarvan eigenaren en medewerkers zich dagelijks inzetten met hart en ziel voor hun bedrijf. De bedrijven creëren banen, investeren in innovatie, en hebben grote betrokkenheid bij hun werknemers en de lokale gemeenschap. Flevoland heeft nog volop ruimte voor nieuwe bedrijven. Het CDA vindt dat daar vol op ingezet moet worden.

Het CDA wil daarmee in haar economisch beleid dan ook zo dicht mogelijk bij de behoeftes van deze ondernemers staan waarbij bevordering van groei en ondernemerschap centraal staan.

De Flevolandse economie kent nog genoeg uitdagingen. Een nauwe(re) samenwerking tussen ondernemers, overheden en onderwijs- en kennisinstellingen blijft van levensbelang om samen te werken aan die uitdagingen.

Het CDA vindt dat er krachtig geïnvesteerd moet worden in het aanbod en de mogelijkheden voor ondernemers om werknemers te blijven scholen gedurende hun gehele loopbaan. Flevoland wil een lerende provincie zijn.

De circulaire economie wordt de komende Jaren steeds belangrijker. In Flevoland wordt dat goed merkbaar in de landbouw. Het CDA vindt onder meer dat ondernemers en de in Flevoland aanwezige kennisinstellingen nauw moeten samenwerken op dit dossier. Daarbij is het belangrijk te weten dat circulaire economie niet alleen hoeft te kosten, maar ook iets kan opleveren: duurzaam hergebruik van grondstoffen kan een financiële besparing opleveren.

Speerpunten voor regionale en circulaire economie:

- Het CDA vindt dat een krachtige Regionale Ontwikkelingsmaatschappij de economische groei en het ondernemerschap moet faciliteren, stimuleren en verbinden.
- Het CDA vindt het menselijk kapitaal de belangrijkste waarde van een onderneming.
- Het CDA wil een stevige human-capital agenda voor Flevoland voor een "leven lang leren"
- Het CDA streeft naar een inclusieve arbeidsmarkt.
- Het CDA wil krachtig investeren in samenwerking tussen ondernemers en kennisinstellingen om de beweging naar een circulaire economie te bevorderen
- Het CDA wil dat de overheid zelf ook het goede voorbeeld geeft door bij inkoop en aanbesteding circulaire producten te bevorderen (de aanpak van het Waterschap Zuiderzeeland bij de renovatie van het Waterschapshuis is een mooi voorbeeld)
- Duurzaam hergebruik van grondstoffen is noodzakelijk en biedt ook veel (economische) kansen voor ondernemers. Met name groene grondstoffen en gebruikte materialen zijn kansrijk in Flevoland.

Maritieme economie (incl. Visserij)

De maritieme economie groeit in Flevoland, en met het ontwikkelen van de twee havens in Flevoland is er geheel nieuw vestigingsklimaat ontstaan. Het CDA heeft de maritieme economie op de kaart gezet.

Door de ontwikkeling van FlevokustHaven is er voor de Flevolandse ondernemers een belangrijk logistiek voordeel ontstaan. Samen met de gemeente Lelystad is het nu van belang deze gebiedsontwikkeling ook economisch succesvol te laten zijn. De eerste tekenen zijn positief: het bedrijventerrein wordt inmiddels vergroot. Een gezamenlijke vermarkting van de haven en het bedrijventerrein is gewenst.

Op Urk is een krachtig cluster van maritieme bedrijven ontstaan dat hard groeit. Om die groei ook in de toekomst mogelijk te maken en niet het risico te lopen dat die bedrijven vertrekken zet de provincie zich tot het uiterste in om een Maritieme Servicehaven mogelijk te maken. Deze tweede haven van Urk is een belangrijke nieuwe impuls voor de groei in Noordelijk Flevoland. Een binnendijks bedrijventerrein is daarbij noodzakelijk. Om het cluster en de haven verder te laten ontwikkelen zijn investeringen nodig in onderwijs, innovatie en samenwerking tussen ondernemers.

De visserij is een belangrijke sector op Urk en in Flevoland. Vooral de verwerkende industrie is groeiend en goed ontwikkeld. De visserijsector is innovatief en heeft laten zien te kunnen innoveren om moeilijke tijden te overwinnen. Een mooi voorbeeld is het uiterst innovatieve MDV schip. Deze innovaties zijn belangrijk voor de toekomst van de vloot. Een bedreiging is het mogelijke verbod op de pulsvisserij. Het CDA wil zich samen met de sector en de gemeente Urk tot het uiterste inspannen om dit te voorkomen.

Het CDA is ervan overtuigd dat het maritieme cluster op Urk sterk genoeg is om de visserijvloot te blijven vernieuwen en verduurzamen. We willen onderzoeken of een gezamenlijke aanpak kansen biedt.

Speerpunten voor Maritieme Economie:

- Het CDA wil dat het Urker maritiem cluster zich krachtig kan blijven ontwikkelen en wil samen met de regionale partners dit verder uitbouwen
- Het CDA blijft zich inzetten voor de verbreding en verdieping van de sluis bij Kornwerderzand
- Het CDA ondersteunt een stevige pro-visserij lobby richting Brussel
- Het CDA zet zich in voor een verdere verduurzaming van de visserijvloot

Floriade

Het CDA ziet de Floriade in Almere als een goede kans om met het agrofood bedrijfsleven in Flevoland de kenniseconomie van deze sector te versterken. Door gezamenlijk de komende jaren te werken aan innovaties in de sector hebben we de kans om tijdens de wereldexpo in 2022 de kracht en de trots van de Flevolandse agrofood te exposeren en te exporteren.

Speerpunten voor Floriade:

- Het CDA wil dat de provincie zich krachtig inzet om van deze unieke kans een economisch succes te maken
- Het CDA wil dat na de Floriade een nieuwe kenniscampus is ontstaan in Almere rond stedelijke voedselvraagstukken
- Het CDA vindt het van belang de proeftuinen die ontwikkeld worden rondom precisielandbouw, vertical farming, kringlooplandbouw, plantaardige eiwitten, vitale bodem enz. dankzij de Floriade de mogelijkheid krijgen om zich aan de wereld te presenteren en in Flevoland verder te ontwikkelen.

Toerisme & recreatie

Toerisme is een groeiende economische pijler van Flevoland. Het aanbod zorgt voor een toenemend publiek dat langer blijft en meer besteedt. Dit willen we graag verder uitbouwen. Dat vraagt om een strategische positionering als toeristische regio en waar nodig investeringen om toerisme en recreatie meer mogelijkheden te bieden. Ook evenementen zijn een kans voor deze sector, waarbij wel rekening moet worden gehouden met de omgeving.

De aanleg van de Markerwadden levert een uniek nieuw stuk Flevoland op met grote potentie voor natuur en recreatie. Het CDA vindt een belangrijk en waardevolle toevoeging voor het Flevolandse toeristisch netwerk en zal er de komende jaren op toezien dat deze toevoeging goed wordt benut.

Speerpunt voor Toerisme & recreatie:

- Het CDA ondersteunt het vergroten van het aanbod in toerisme en recreatie zodat de verblijfsduur voor de toerist en recreant wordt verlengd

VOORBEELD TOERISME & RECREATIE (1):

Scoutinglandgoed Zeewolde

Het 40 hectare grote landgoed ligt op een unieke locatie midden in het Horsterwold, aan het Nuldernauw. Hier beleven de scouts, kinderen en jongeren hun uitdagende activiteiten. Ook families, scholen en verenigingen zijn hier welkom. Op 31 juli 2018 ontving het Scoutinglandgoed Zeewolde het SCENES keurmerk. Dit is een internationaal certificaat voor duurzaamheid. Het Scoutinglandgoed Zeewolde is het tweede terrein dat dit in Nederland ontving. Deze zomer ontving Zeewolde ruim 4000 scouts in het kader van "Nawaka 2018" in het centrum en haven van Zeewolde. Een geweldige happening! Nu gaat ook het "Avonturenhuis" gerealiseerd worden. Een verblijfsaccommodatie voor zowel kinderen met als zonder een beperking.

VOORBEELD TOERISME & RECREATIE (2):

Wavegarden Eemhof

Als alles lukt wordt "Wavegarden Eemhof" gerealiseerd. Op een unieke plaats bij de Marina Eemhof wordt een Wavegarden gerealiseerd voor de golfsurfsport. Dit is een ondiepe pool ter grootte van een voetbalveld waarin kunstmatige golven worden geproduceerd. Deze golven zijn in hoogte, kracht en snelheid aan te passen.

Lelystad Airport

Er wordt al ruim 20 jaar gepraat over de mogelijkheden voor Lelystad Airport. CDA Flevoland heeft randvoorwaarden gesteld aan de uitbouw van Lelystad Airport tot volwaardig vliegveld: een maximaal en beheersbaar aantal vliegbewegingen (ook in de verre toekomst), geen vrachtverkeer, geen grote vliegtuigen, afspraken over (en met) omwonenden, en geen nachtvluchten. Deze voorwaarden zijn in 2015 de basis geweest van het Luchthavenbesluit, waarin onder meer de grenzen voor Lelystad Airport staan beschreven voor wat betreft geluid en andere milieu-effecten.

Het CDA heeft de ambitie om het vliegveld het duurzaamste vliegveld van Europa te maken. Daarmee moet de overlast van vliegtuigen tot een minimum worden beperkt. Het CDA vindt dat de vliegroutes zo snel mogelijk moeten worden aangepast aan dit uitgangspunt. Het vliegveld trekt banen aan, bedrijven willen investeren in de omgeving van het vliegveld. Een dergelijke ontwikkeling is goed voor Lelystad, voor Flevoland en voor de regio en het past in de positie van Lelystad als knooppunt in verbindingen over de weg, het water en het spoor.

Het CDA ziet op toe dat het proces over de (her)indeling van het luchtruim zo transparant mogelijk is.

Landbouw

De Flevolandse landbouw ontwikkelt zich erg snel. Schaalvergroting en specialisatie zetten door, maar ook de diversiteit neemt snel toe. Juist deze diversiteit kan een kracht worden in een wereld waarin de onzekerheden voor ondernemers toenemen. De voorkeuren en eisen van de consument veranderen razendsnel. Daar moet op ingespeeld kunnen worden.

Bovendien wordt het Europese landbouwbeleid de komende jaren ingrijpend hervormd naar veel meer circulaire landbouw. Een verandering die ook in Flevoland merkbaar zal zijn. De circulaire landbouw past uitstekend bij de rentmeesterschap opdracht van het CDA.

Mede door dit alles moet Flevoland er voor zorgen dat de uitstekende voorwaarden die er nu zijn – zoals voldoende ruimte – behouden blijven met aandacht voor een goede bodem- en waterkwaliteit als basis voor een gezonde bedrijfsvoering. We willen een diverse en veerkrachtige sector waarin ondernemers de kans krijgen om de b este te zijn. Of je nu gangbaar of biologisch produceert, natuurinclusief of high-tech, het k an in Flevoland.

Het actieprogramma Bodem en Water is een goed voorbeeld van het samen met de sector werken aan deze optimale condities en die lijn wil het CDA doortrekken naar de toekomst.

Speerpunten voor Landbouw:

- Het CDA het innovatieve karakter in de landbouw verder ondersteunen en stimuleren
- Er moet voldoende ruimte voor initiatief zijn in Flevoland. Uitdagingen en kansen in de sector verdienen het om hier getest te worden.
- Het CDA wil dat het mogelijk wordt om met groepen ondernemers proeftuinen te vormen om vernieuwingen te testen; bijvoorbeeld rondom circulaire landbouw, keteninitiatieven of smart farming- concepten.
- Het CDA wil dat de lectoraten van de Aeres groep meer aansluiten op de Flevolandse uitdagingen.
- Het CDA wil een Agro Expert Raad voor Flevoland waar mensen met deskundigheid en gezag trends in de landbouw kunnen signaleren die samen met ondernemers opgepakt kunnen worden.

4: Ruimte en Natuur

In 2017 is de Omgevingsvisie Flevoland Straks vastgesteld. Daarin staat de visie op Flevoland over de periode tot 2030 en verder. Centrale vraag daarbij is: hoe ziet Flevoland er in 2030 (en daarna) uit? Verder geeft de visie aan welke kansen en opgaven er zijn voor Flevoland, welke ambities we hebben voor de toekomst. Het CDA kan zich goed vinden in deze langetermijnvisie, waarin strategische hoofdkeuzes voor Flevoland zijn weergegeven die betrekking hebben op de provinciale kerntaken.

Minstens zo belangrijk vinden we de manier waarop we met elkaar aan de toekomst van Flevoland gaan werken. De inzet van velen is daarin nodig: inwoners, organisaties, ondernemers, overheden, etc. De Omgevingsvisie is daarom ook een uitnodiging aan iedereen die wil bijdragen aan de toekomst van Flevoland.

Het CDA is van mening dat de ruimtelijke ontwikkeling van Flevoland vraagt om een flexibel kader, zodat voor een langere periode goed kan worden ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

Natuur

Het programma Nieuwe Natuur, dat in de plaats is gekomen van het door het Rijk opgelegde Oostvaarderswold, is succesvol geweest; bijna alle projecten die zijn opgenomen in het programma zijn gestart met realisatie. Dit is het resultaat van een intensieve samenwerking tussen provincie, inwoners/particulieren, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Deze aanpak is een echte CDA aanpak: natuurontwikkeling in samenwerking met de direct betrokkenen. Het was dan ook het CDA dat het initiatief had genomen tot dit open-plan-proces.

Het CDA ziet op het gebied van natuur een doorontwikkeling naar de toekomst, waarbij het basisprincipe – gedeeld en gelijkwaardig eigenaarschap – centraal kan staan. Daarbij zien we goede verbinding met voedsel, gezondheid en natuurinclusieve landbouw.

Ook op dit moment zien we al goede voorbeelden, zoals Oosterwold bij Almere, dat eveneens van onderop wordt ontwikkeld via particuliere initiatieven. Overheden (gemeente, provincie, waterschap) staan op een afstand. Wel draagt het waterschap zorg voor een goed waterbeheer in het gebied. De waterkwaliteit vormt hierbij een aandachtspunt.

Natuurbeheer

De provincies zijn sinds 2014 verantwoordelijk voor de inrichting en het beheer van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Onze provincie is rijk aan natuur. Van oorsprong kent de provincie veel ruimte en dat heeft impact gehad op de ontwikkeling van natuur. Overal zijn bossen, plassen, waterwegen, de randmeren, en in onderlinge samenhang heeft dit prachtige natuurgebieden opgeleverd. Het CDA onderschrijft de ambitie van de provincie om te komen tot een Nationaal Park Nieuw Land, waarin o.a. de Markerwadden, Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen zijn opgenomen. Het CDA vindt het belangrijk dat de natuur ook toegankelijk is voor mensen zodat we er van kunnen genieten en ons er verantwoordelijk voor weten.

Oostvaardersplassen

De commissie Van Geel heeft in 2018 een advies uitgebracht 'Advies Beheer Oostvaardersplassen', op verzoek van Provinciale Staten. Het CDA is van mening dat dit advies integraal uitgevoerd moet worden. De aanbevelingen vormen met elkaar een goed kader om tot beheer te komen dat ook een breed maatschappelijk draagvlak kent. Een van de aanbevelingen is om een relatie te leggen met de ambitie voor een Nationaal Park, zodat ook de governance (zeggenschap) over Oostvaardersplassen goed geregeld zal zijn. Het CDA zal in de periode 2019-2023 de uitvoering van het advies Van Geel nauwlettend volgen, waarbij gelet wordt op een diervriendelijk beheer, recreatie en economische impact. Diervriendelijk beheer betekent dat het aantal grote grazers in de Oostvaardersplassen teruggebracht moet worden tot een beheersbaar aantal, passend bij de draagkracht en de doelstelling van het gebied en in lijn met het advies van Van Geel.

Speerpunten voor Ruimte en Natuur:

- Het CDA is voorstander van het in de praktijk brengen van de uitgangspunten van de Omgevingsvisie 'FlevolandStraks'
- Verder vormgeven aan Nationaal Park Nieuw Land
- Uitvoering van het rapport-Van Geel over de Oostvaardersplassen
- Natuurgebieden zoveel mogelijk openstellen voor (licht) recreatieve mogelijkheden.

5: Krachtige samenleving

In de provinciale politiek gaat het vaak over 'harde' onderwerpen: waar moet een weg worden aangelegd, waar komt natuur en hoeveel bebouwing is nodig? Het CDA vindt dat de provincie verder moet kijken dan dat. Het gaat in een samenleving niet alleen om de harde infrastructuur ('de wegen en gebouwen'), maar ook om de sociale infrastructuur – de structuren en verbindingen in een dorp, een wijk of een stad, tussen mensen onderling.

We moeten ons realiseren – en het CDA juicht het toe! – dat veel initiatieven die daaruit ontstaan, vanuit de samenleving tot stand komen. Inwoners en ondernemers die de handen ineen slaan. Buren en familieleden die elkaar helpen. Deze hands-on mentaliteit toont de kracht van de Flevolandse samenleving, die wat het CDA betreft volop ondersteund moet worden door de provincie.

Vitaal platteland

Hoewel de afstand – letterlijk en figuurlijk – tussen stad en platteland in een compacte provincie als Flevoland niet zo groot lijkt, moeten we er toch voor waken dat die afstand niet groter wordt. We hebben een opgave om de leefbaarheid te behouden. We zien veel initiatieven vanuit wijken en dorpen, zoals het opknappen van een dorps huis, een nieuwe invulling geven aan een gesloten kerk of school, creatieve vormen van informele zorg... er zijn volop voorbeelden. Het CDA is trots op de inwoners en hun initiatieven. Dergelijke initiatieven wil het CDA waar nodig en mogelijk ondersteunen.

Het afgelopen jaar is dat gebeurd vanuit het Fonds Leefbaarheid. Een fonds met een waarde van 1,5 miljoen euro voor kleinschalige plattelandprojecten. Zo hebben Rutten en Biddinghuizen daar bijvoorbeeld al gebruik van gemaakt. Het CDA is voor een blijvende impuls ten aanzien van leefbaarheid.

In de afgelopen periode zijn er goede stappen gezet in de aanleg van glasvezel in de buitengebieden in Flevoland. De komende tijd zal daar nog inzet voor nodig zijn; het CDA steunt die van harte.

Gezondheid, Welzijn en Sport

Met faillissement van de IJsselmeerziekenhuizen is het voor ons nóg duidelijker geworden: Het CDA vindt dat iedereen in Nederland recht heeft op zorg die beschikbaar, betaalbaar én bereikbaar is. Dat is ook van groot belang voor de leefbaarheid. De continuïteit van de zorg moet daarom in Flevoland blijven geborgd. De rol van een ziekenhuisvoorziening is daarin van cruciaal belang voor de gemeenten en regio in Flevoland. Dan gaat het niet alleen voor het daadwerkelijk verlenen van medisch specialistische zorg aan inwoners, maar ook als samenwerkingspartner voor diverse zorg-, hulp- en dienstverlenende professionals. Voor inwoners van Lelystad, maar ook van de gemeenten Urk, Noordoostpolder en Dronten is het van belang om acute zorg – inclusief acute verloskunde - beschikbaar en dichtbij te hebben.

Er zijn in Flevoland diverse gemeente-overstijgende of regionale ondersteuningsorganisaties op gebied van mantelzorg en vrijwilligers, sport, mensen met een beperking, jeugd en senioren. Het CDA draagt deze organisaties een warm hart toe.

Voor het CDA is het vanzelfsprekend dat de provincie haar verantwoordelijkheid neemt als het gaat om de uitvoering van het VN verdrag voor mensen met een handicap; de toegankelijkheid van de openbare ruimte, en bijvoorbeeld ook websites en sport- en vrijetijdsvoorzieningen. Maar ook de groeiende zorg rondom mensen met verward gedrag of dementie verdient aandacht van de provincie. Vanuit haar rol kan ze aanjager zijn en vraagstukken inventariseren. Het CDA wil dat de provincie eenzaamheid, dementie, mantelzorg en de waardering voor het vrijwilligerswerk op de agenda houdt.

Bij het ontstaan en/of oplossen van schulden kunnen overheden een lastige partij zijn. CDA Flevoland wil dat er actief beleid is bij het signaleren van achterstanden bij incasso's en meewerkt in de lokale keten van gemeenten om te voorkomen dat schulden verder oplopen.

Maar de ambitie van het CDA reikt verder. Wij vinden dat wij samen met de gemeenten aan de slag moeten op het gebied van gezondheid. Het aantal mensen met overgewicht stijgt fors en is zorgwekkend. Flevoland biedt hier voor uitstekende kansen als prominente voedselproducerende regio. Voedsel, voeding en gezondheid hebben een rechtstreekse relatie met elkaar. Hier liggen ook kansen voor de Flevolandse landbouw. Ook natuur, bewegen (de Flevolander beweegt het minst van alle Nederlanders!) en gezondheid hebben een nadrukkelijke relatie. Wij willen een programma op het gebied van "vitaal en gezond Flevoland".

Op het gebied van sport houden we een rol in de afstemming van de top- en breedtesport, het organiseren van evenementen en de ondersteuning van gehandicaptensport. Het CDA heeft ingestemd met het voorstel voor een Talent Academie Almere, een servicecentrum voor sport. Dit vanwege het maatschappelijk belang van sport en het belang van de sociale ontwikkeling van Almere.

Speerpunten voor Krachtige Samenleving:

- Het CDA vindt dat zorg in de regio beschikbaar, betaalbaar en bereikbaar moet zijn
- Het CDA is voorstander van blijvende aandacht en impuls voor een krachtige samenleving
- Het CDA wil graag een programma 'vitaal en gezond Flevoland'

VOORBEELD:

Hoe los je als bevolking van een dorp in Noordoostpolder problemen op die ontstaan doordat voorzieningen onder druk dreigen te komen? De CDA-fractie zag in 2017 hoe dat in Luttelgeest wordt opgelost: de inwoners doen het gewoon zélf. Boodschappen doen voor ouderen, informele zorg, activiteiten organiseren, mensen naar het ziekenhuis in Emmeloord brengen... het gebeurt allemaal. Goed voor de onderlinge verbondenheid, goed voor het dorp!

6: Mobiliteit & Infrastructuur

De afgelopen jaren zijn er in Flevoland grote slagen gemaakt in een betere bereikbaarheid van onze provincie, zowel voor het verkeer binnen de provincie als voor het verkeer dat de provincie verlaat of binnenkomt. Denk maar aan de omvangrijke aanpassingen van de A6/A1, maar ook aan de Passage bij Dronten of de Waterlandseweg tussen Zeewolde en Almere. Maar voor een goede provinciale ontsluiting en een goede doorstroming van het verkeer over de weg of spoor binnen Flevoland is er nog meer nodig, vooral in relatie tot andere grote ontwikkelingen (Lelystad Airport, maritieme ontwikkelingen, Floriade). Het CDA wil in deze ambities een goede balans vinden tussen groei, duurzaamheid en bereikbaarheid.

Verkeer

Verkeer is een kerntaak van de provincie en verdient dus volop blijvende aandacht de komende jaren. Daarvoor is een goede samenwerking nodig met gemeenten en het Rijk. Ondanks de behaalde resultaten van de afgelopen jaren, blijven er ambities voor de lange termijn:

Het verbeteren van de verbinding tussen Alkmaar en Zwolle

Er wordt al enige tijd hard gewerkt aan het opwaarderen van de verbinding Alkmaar-Zwolle, maar we zijn er nog niet. Met name het deel tussen Dronten en Zwolle vergt de nodige inspanningen, inclusief het knelpunt Roggebotsluis.

Verbetering Almere-Utrecht (A27)

Een deel van de A27 wordt, of is inmiddels, verbreed, maar met name bij de Stichtsebrug doen zich nog regelmatig opstoppingen voor. Het CDA pleit voor verbeteringen.

N50 dubbelbaans

De afgelopen jaren hebben zich op de N50 tussen Kampen en de nieuwe Ramspolbrug regelmatig ernstige ongevallen voorgedaan. Het CDA vindt dat daar nu eindelijk iets aan gedaan moet worden. We pleiten, samen met onze CDA-collega's in Overijssel, voor een N50 die op het gehele traject tussen Emmeloord en Zwolle vierbaans is, en uiteindelijk uitgroeit tot een volwaardige A50.

Keteltunnel

De Ketelbrug is met name voor het beroepsvervoer, zowel over de weg als over het water, een ergernis en vormt een belemmering. Geologisch is deze plek zeer geschikt voor het aanleggen van een tunnel. Het CDA is dan ook van mening dat de brug moet worden vervangen door een tunnel. In de discussie over een nieuwe treinverbinding met het noorden via Noordoostpolder komt deze tunnel ook aan de orde.

De IJmeerverbinding

Om Almere bereikbaar te houden in de toekomst is op den duur een IJmeerverbinding nodig. Het CDA is van mening dat de economische ontwikkeling van Almere het best gebaat is bij een combinatie van wegen en openbaar vervoer.

De verbreding van de A6 van Lelystad-Noord naar Almere

De afgelopen jaren is de capaciteit van de A6/A1/A9 tussen Almere en Amsterdam enorm uitgebreid. We zien nu echter dat het verkeer tussen Lelystad en Almere v.v. regelmatig vastloopt. Een verbreding van dit deel van de A6 is dan ook zeer wenselijk.

Aquaduct Zeewolde-Nijkerk

Door de beperkte capaciteit van de brug tussen Zeewolde en Nijkerk loopt het verkeer daar in de spits vaak hopeloos vast. Grondige maatregelen zijn daardoor noodzakelijk. Het CDA denkt aan een aquaduct, maar ook in het verlengde van deze verbinding (A28) moet het nodige worden gedaan.

Fiets

Het CDA is uiteraard voorstander van het bevorderen van 'schoon' rijden, bijvoorbeeld door het (laten) plaatsen van oplaadplaatsen voor elektrische auto's langs provinciale wegen. Wegverkeer is overigens méér dan alleen maar de auto. Ook de fiets is natuurlijk belangrijk. Fietsen is gezond en past binnen het provinciaal beleid om de inwoners meer te laten bewegen. De provincie moet dan wel voorzien in een goed, logisch en fijnmazig netwerk van fietsverbindingen. Ook voor de toeristische fietser moeten de voorzieningen optimaal zijn, bijvoorbeeld goed uitgeruste fietsknooppunten inclusief oplaadpalen voor de elektrische fiets.

Openbaar Vervoer

Het openbaar vervoer in, van en naar Flevoland is volop in beweging. De komende jaren worden nieuwe concessies voor het busvervoer afgesloten. Daarbij gaat het niet alleen om de prijzen van een buskaartje of optimale verbindingen, maar ook om duurzaamheid. Zo is afgesproken dat vanaf 2025 alle nieuwe bussen (en vanaf 2030 alle bussen) emissieloos zijn.

Voor het CDA is het belangrijk dat in de nieuwe concessies goede verbindingen in de hele provincie worden geborgd. Vertrek- en aankomsttijden, aansluitingen, frequenties, routes en reiscomfort moeten worden afgestemd op de behoeften van de reizigers op zo'n traject. Dit geldt in het bijzonder voor verbindingen die nu nog niet optimaal zijn, zoals de lijn Urk-Lelystad of Zeewolde-Nijkerk.

Lijnen die onvoldoende reizigers trekken moeten niet zonder meer opgeheven worden. Dit gaat onder meer ten koste van de leefbaarheid op ons platteland. Gekeken moet dan worden naar goede alternatieven. Samen met de busvervoerders moet dan gezocht worden naar slim, vraaggestuurd openbaar vervoer. 'Smart mobility' noemen we dat.

De provincie Flevoland moet verder de vinger aan de pols houden bij de ontwikkelingen in het tarievenhuis, zodat reizigers niet geconfronteerd worden met onverwacht hoge prijsstijgingen.

Voor het spoor is het belangrijk dat de verbinding Lelystad-Almere-Amsterdam-Schiphol optimaal is en blijft. Het aantal treinreizigers zal de komende jaren flink blijven stijgen. Er wordt de komende jaren verder gewerkt aan het 'spoorboekloos reizen', zodat er per uur vier tot zes Intercity's en even zoveel Sprinters tussen Lelystad en Schiphol rijden. Een ontwikkeling die het CDA uiteraard toejuicht, want op die manier wordt de trein een nóg beter alternatief voor de auto. Een uitbreiding van het intercitynetwerk in Flevoland zoals een 'halte' in Almere-Buiten en Dronten wordt door het CDA positief ondersteund.

Het CDA blijft daarnaast een voorstander van een treinverbinding met het noorden via de Noordoostpolder. Recente onderzoeken nodigen uit om deze optie (weer) serieus te nemen. Zolang deze lijn niet is aangelegd, zal een hoogwaardige openbaarvervoervoorziening met het Noorden via Noordelijk Flevoland nodig blijven.

Het CDA is van mening dat in Flevoland er een dekkend stelsel openbaarvervoerknooppunten moet zijn. Ook moet de openbaarvervoervoorziening met Het Gooi en Utrecht sterk worden verbeterd. Met name de reistijd tussen opstapplaats en eindbestemming (bijvoorbeeld door inzet van een spitsbus) moet hierbij maatgevend zijn.

De speerpunten voor mobiliteit & infrastructuur:

- Het CDA is voorstander van diverse grote infrastructurele werken, zoals de verbinding Zwolle-Alkmaar, Almere-Utrecht (A27), N50 naar A50, IJmeerverbinding, de Keteltunnel
- Het CDA wil duurzame en schonere mobiliteit en het gebruik van alternatieve brandstoffen stimuleren en bevordert oplaadpunten voor elektrische auto's;
- Waar nodig willen we investeren in provinciale fietspaden, verbetering knooppunten en fietsveiligheid. Het verbeteren van fietsknooppunten, inclusief het aansluiten van fietsoplaadpunten hoort daar ook bij
- Het CDA vindt nieuwe initiatieven voor een treinverbinding naar het noorden via noordelijk Flevoland (Noordoostpolder en Urk) waardevol;
- Het CDA wil dat er in Flevoland een stelsel is van een dekkend openbaarvervoerknooppunten;
- Het CDA ziet grote kansen voor "smart mobility" in Flevoland en stimuleert onderzoek en pilots.

7: Culturele infrastructuur

Cultuur versterkt de Flevolandse identiteit en is belangrijk voor mens en samenleving. Het draagt onder meer bij aan de persoonlijke ontplooiing van mensen en een gevoel van verbondenheid binnen gemeenschappen. Met cultuur zijn dus persoonlijke en maatschappelijke waarden gemeoid.

Het bevorderen van de amateurkunst en cultuureducatie vindt het CDA erg belangrijk. Spreiding van lokale voorzieningen is noodzakelijk. Een sterk cultureel leven is een sterke pijler onder krachtige samenleving. Bibliotheken zijn van groot belang voor cultuureducatie en als centrum voor kennis en ontmoeting en dienen daarom in de toekomst – eventueel op digitale wijze – behouden te blijven.

Festivals met een regionale uitstraling zijn belangrijk voor de bekendheid en het bevorderen van toerisme.

Cultureel erfgoed

Cultureel erfgoed gaat over ons gezamenlijk verleden, over samenleven en duurzaamheid. Het CDA hecht daarom waarde aan religieus, cultureel en agrarisch erfgoed, zoals werelderfgoed Schokland en evenementen die waardevolle tradities, gemeenschappelijkheid en geschiedenis vieren, zoals "100 jaar Zuiderzeewet". Door het behoud van cultureel erfgoed blijven kunstwerken, archieven, documenten en boeken voor komende generaties bewaard. Waar mogelijk zoekt provincie Flevoland bij het behoud van erfgoed aansluiting bij maatschappelijke partners.

Het CDA blijft benadrukken dat er een provinciale monumentenlijst moet komen. Er wordt al enkele jaren over gepraat. Daarbij gaat het overigens niet alleen om bescherming van historisch waardevol erfgoed. Flevoland biedt ook een keur aan vernieuwende stedenbouw en (landschaps)architectuur die vraagt om bescherming. Met de steden Almere en Lelystad voorop, heeft Flevoland heel wat moderne architectonische hoogstandjes.

Bij de bescherming van erfgoed moet er bijzondere aandacht zijn voor kerkgebouwen. Zo is een kerktoren een zichtbaar beeldmerk. Het CDA is voor het behoud van deze beeldbepalende gebouwen.

Speerpunten voor Culturele Infrastructuur:

- Het CDA is voor bevordering van de amateurkunst en cultuureducatie
- Het CDA ziet het belang in van initiatieven tot behoud van de Flevolandse geschiedenis, bibliotheken en (lokale) archieven zoals het Nieuw Land Erfgoedcentrum in Lelystad, erfgoedpark Batavialand en Mechanisch Erfgoedcentrum in Dronten
- Het CDA is voorstander van cultuureducatie in het (voortgezet) onderwijs
- Het CDA is voorstander van een provinciale monumentenlijst die met name de bijzondere ontstaansgeschiedenis van Flevoland benadrukt;
- Het CDA is voor bevordering van de amateurkunst en het ondersteunen van festivals met een regionale uitstraling;
- Het CDA vindt dat bibliotheken ook in de toekomst – eventueel in andere vorm (digitaal) – moeten blijven bestaan in de kleine kernen.

8: Bestuur & Financiën

Flevoland is een jonge provincie waar volop ruimte is om te groeien en te ontwikkelen. We willen dat uiteraard zo houden.

We zijn ook een unieke provincie: we hebben korte verbindingen naar het noorden, oosten, zuiden en westen; er zijn letterlijke en figuurlijke verbindingen op korte afstand met Brussel, Den Haag en gemeenten. Die korte lijnen moeten goed worden benut. We merken dat bijvoorbeeld in de inzet van het provinciebestuur in Brussel. Het CDA vindt dat een goede zaak, hoewel de herverdeling van de Europese structuurfondsen na 2020 er ons attent moet maken dat Brusselse subsidiestroom geen vast gegeven is. Aandacht blijft dus nodig.

Goede initiatieven die niet direct passen binnen gestelde kaders of beleid krijgen ruimte voor ontwikkeling. Dan gaat het immers over gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen en gebruiken we de kwaliteiten en talenten van onze inwoners, organisaties en bedrijfsleven. Het CDA staat voor een overheid die zich dienstbaar opstelt; de provincie is er voor haar inwoners en bedrijven en niet andersom.

Het CDA Flevoland staat voor een verbindend bestuur. Dit betekent intensief samenwerken met inwoners, ondernemers, andere overheden, instellingen en maatschappelijke verbanden om groei en ontwikkelingen te realiseren.

We willen ook dat de provincie verder werkt om de kloof tussen inwoners en provincie(bestuur) te verkleinen. Mede op initiatief van het CDA is eind 2018 een plan door Provinciale Staten aangenomen om met name jongeren meer bij de provinciale politiek te betrekken door middel van educatie op scholen, bezoeken aan het provinciehuis, rondleidingen, etc.

De provincie kent een open huishouding. Het CDA Flevoland is er voorstander van dat het zo blijft. Op deze manier blijven we zelf verantwoordelijk voor onze omgeving en kunnen we ook sturen op een manier die we zelf willen. Dat betekent dat we als provincie niet alleen die taken uitvoeren die we moeten doen, maar, indien nodig, ook taken op ons nemen die we van belang achten voor de Flevolandse samenleving.

Flevoland heeft beperkte financiële middelen. We kunnen niet putten uit fondsen die zijn ontstaan door bijvoorbeeld de verkoop van aandelen van nutsbedrijven. Dit betekent dat beperkte middelen optimaal ingezet moeten worden voor de Flevolandse samenleving.

Het Waterschap Zuiderzeeland moet volgens het CDA een passend kwijtscheldingsbeleid voeren voor diegenen die de lasten niet, of niet volledig, kunnen dragen.

De speerpunten voor Financiën & Bestuur:

- Het CDA Flevoland staat voor een verbindend bestuur. Dit betekent intensief samenwerken met inwoners, ondernemers, andere overheden, instellingen en maatschappelijke verbanden om groei en ontwikkelingen te realiseren.
- Het CDA is van mening dat Flevoland nog volop in ontwikkeling is. Dat dient krachtig gefaciliteerd te worden door het Rijk.
- Het CDA vindt dat Europese subsidies optimaal benut moeten worden.
- Het CDA juicht programma's toe om inwoners dichter bij de provinciale politiek en bestuur te betrekken.
- Het CDA vindt dat het financieel beheer op de korte en de langere termijn solide dient te zijn.
- Het CDA is voorstander van een passend kwijtscheldingsbeleid bij het waterschap voor diegenen die de lasten niet, of niet volledig, kunnen dragen.
- Het CDA wil ruimte geven aan initiatieven uit de samenleving.
- Het CDA staat voor een overheid die zich dienstbaar opstelt en handelt vanuit het perspectief van samenwerking en verbinding.

